

DE DONKERE WEG ¹ DOOR N. W. VAN DIEMEN DE JEL

HET licht bewogen gemoed van den achtien-jarigen Drikus Leersink, zoon van Harm Leersink, de pachter van de kleine grensboerderij „t Porse“, was in opstand gekomen tegen de schijnbare hardheid van den pachtheer Beuserink, eigenaar van 't Porse; in opstand ook tegen God, toen hij het lijden van zijn vromen vader en de ondraaglijke zorgen van zijn afgesloofde moeder met den dag zag toenemen.

Zijn opstandigheid deed hem met alles breken, toen hij alle hoop, dat Hermiene, Beuserinks dochter, ooit zijn bruid zou worden, moest laten varen.

Van nu aan zou hij zich uit het moeras der armoe en minachting door het bewandelen van een eigen gekozen weg opwerpen. Hij wilde als anderen gaan smokkelen.

Hij wendde zich tot mulder Stegmans, molenaar en tegelijk tusschenpersoon voor de smokkelaars. Deze hulpvaardige raadsman, begaan met het lot der Leersinks van 't Porse, wilde Pors' Drikus van diens plan doen afzien. Doch toen hij zag, dat 't Pors' Drikus ernst was, gaf hij schijnbaar toe.

Dit deel van Pors' Drikus leven speelde zich af ruim veertig jaar geleden.

„We zullen het hem in één keer afleeren“, had mulder Stegmans gezegd, maar na verloop van enkele dagen was hij van gedachten veranderd. Goed en voorzichtig gedreven was 't overbrengen van sommige bij de wet genoemde handelsartikelen toch een flink winstgevend bedrijf, als men tenminste 't betalen van de invoerrechten wist te vermijden. De lui noemden dat minachtend smokkelen, maar Stegmans lachte daarom. 't Was 'n bedrijf gelijk vele andere, alleen maar, men moest over 'n behoorlijke dosis moed, over flink wat handigheid en 'n groot uithoudingsvermogen beschikken, want gelukte het menigmaal, dat men in korten tijd met z'n artikelen de grens kon overtrekken, niet minder keeren werd men gedwongen uren bij uren, soms bij fel len regen en kouden wind, onder kreupelhout of struik te liggen wachten tot men zekerheid had dat het terrein veilig was. Dan waren de nachten lang en zwaar.

Na eenige moeite was het Stegmans gelukt Pors' Drikus te doen opnemen in een kleine, maar goed georganiseerde, alles durvende, doch tegelijk voorzichtig werkende groep, die 't vak in de puntjes verstond.

Wasserbuttel ¹⁾, de aanvoerder, genoot de eer de gladste en meest geraffineerde van alle beoefenaars van 't gesmade bedrijf te mogen heeten. Die eer genoot hij onder zijn vakgenooten, hij genoot ze ook onder de mannen van de grenswacht, die hem haatten en vreesden.

Hoe de man eigenlijk heette, wist niemand. Den naam van Wasserbuttel had hij aan de omstandigheid te danken, dat hij steeds een militaire veldflesch met water gevuld bij zich droeg en nimmer sterken drank gebruikte. In

de wandeling verkortten zijn vakgenooten den langen naam tot Buttel, en eens was 't gebeurd dat er een van het gilde 't gewaagd had hem met Büttel ²⁾ aan te spreken. Dat was den waaghals op een geducht pak slaag te staan gekomen, want Wasserbuttel eischte, dat men hem met respect behandelde.

„Nein!“ had Wasserbuttel de eerste maal, toen Stegmans om een plaatsje voor Pors' Drikus pleitte, geantwoord, en in het men-

ander was, dat Wasserbuttel tevreden de lange punten van zijn groote knevel opdraaide en den nieuwen bondgenoot een pluim op de muts stak door te zeggen: „Doe ware ein good kaarsoon ⁴⁾ veur siebsig oend ein 'nd siebsig kewēzen.“ ⁵⁾

Deze pluim diende tegelijk om Pors' Drikus aan het verstand te brengen, dat de zogenaamde Wasserbuttel den bloedigen oorlog van de jaren zeventig en een en zeventig had meegemaakt, en dat Pors' Drikus dies een der helden in hem had te zien, die in een harden strijd tegen „de Kaarsons“ van het machtige Frankrijk de overwinning hadden weten te bevechten.

Pors' Drikus mocht volgens Stegmans wel dubbel dankbaar zijn, dat Wasserbuttel zich over hem had ontfermd, want het was algemeen bekend, dat deze taaie Pruis alle ambtenaren te glad was en, als het er op aan kwam, desnoods zijn leven voor zijn mannen zou geven.

Intusschen had „het examen“ en de gratis verstrekte voorlichting wel wat gewerkt aan den moed, waarmede Pors' Drikus aanvankelijk zijn nieuwe functie had aanvaard. Een oogenblik had hij er zelfs nog aan gedacht

zich terug te trekken en Wasserbuttel de dienstbetrekking op te zeggen, maar even spoedig als deze gedachte in 'm opkwam, had hij ze ook weer verworpen. Neen, hij wou niet laf zijn! Wat 'n ander waagde, dat waagde hij ook. Was 'n ander sluw, hij was het ook, en... 't loon lokte, dat

ruime loon. In één enkelen nacht won men soms meer dan men met zwaren arbeid in een heele maand verdienen kon. En hij zou zuinig zijn, en niet doen als de meeste mannen van dit vak, die het in zooveel gevaren gewonnen geld bij drinkgelag en nachtelijk festijn doorbrachten. Hij zou doen als Wasserbuttel. Zei men niet, dat die Pruis van z'n verdiende thalers zich reeds een heel landgoed had gekocht? En nu was dat misschien wat overdreven, goed, al was 't dan maar een eenvoudige boerderij, dan was het nog mooi. En daarom, hij zou ook sparen, zoo lang sparen, dat men in Heiderlo zou zeggen: „Zie, die Leersinks zitten er voor een gewonen boer warmpjes bij.“ Rijk als de Beuserinks zou hij wel nooit worden, en rijk als Hermiene.....

Neen, aan Hermiene wou hij niet meer denken. Dat was uit. Dat was afgedaan, zooals zoo veel, waar hij vroeger zijn hoofd mee brak; zooals zooveel, waar hij vroeger aan hechte. Stegmans had gelijk: men moest de dingen in deze wereld nuchter aankijken; men moest op zichzelf leeren vertrouwen; men moest zichzelf een weg door het leven banen, en de kansen aangrijpen, zoodra ze zich voordeden, en wat ze thuis uit dat oude Boek haalden, daar kon hij geen rekening mee houden.

Werken zou hij, bij dag en bij nacht, en sparen zou hij, ijverig sparen, want met

gelmoestaaltje van zijn eigengemaakt grens-Duitsch had hij er ter nadere verklaring aan toegevoegd: „Wir haben volks kenooog. Meir dan vunft man kiestb maor oenheil“.

Toen Stegmans ondanks de pertinente weigering was blijven aandringen, was Wasserbuttel driftig geworden en had in trotsche verontwaardiging gezegd: „Wir haben keine sjoole. Kienders heurn bij d'r olders ³⁾ oder in de sjoolbenken“, en daarmede ontving Pors' Drikus een brevet van ongeschiktheid voor het gevaarlijke bedrijf, waarin Wasserbuttel zulk 'n meester was.

Doch een week later, toen er twee van Wasserbuttels „edel vunftal“ wegens 'n „klein“ kroeggeschil in Sandhuizen's cachot waren gestopt, werd Pors' Drikus op proef geëngageerd.

Dat ging maar niet zoo met een paar woorden, neen, den knaap werd 'n soort van examen afgenomen, waaraan de moderne tijd van veertig à vijftig jaar later waarschijnlijk den naam van „test“ zou hebben gegeven.

Toen Pors' Drikus bij dat examen voldoende wakkerheid van geest had betoond, zorgde Wasserbuttel voor het noodige onderrecht, opdat Pors' Drikus op tal van moeilijke gevallen voorbereid, zich een man zou toonen als 't straks in de nachtelijke uren langs de donkere bosch- en heirwegen naar het groote Deutsche Vaderland zou gaan.

't Resultaat van het een zoowel als van het

Sinte-Peter moesten ze thuis geld, veel geld hebben. En hoe kon dat anders bereikt dan langs den weg, dien hij nu gekozen had? En als z'n vader en z'n moeder er achter kwamen, dat hij er een was zooals Wasserbattel, dan zou hij eenvoudig zeggen, hoe hij over de dingen dacht. Hij zou zich wel weten te redden. Verkocht niet iedere boer graag een koe aan 'n Pruis, al was 't zoo klaar als de dag, dat het dier, met ontduiking van de invoerrechten, de grens werd overgebracht? En leverde Ooselman, de notabele uit Middelwijk, niet voor honderden guldens aan allerlei koopwaar aan de Pruisen en Hollanders, ofschoon hij zeer goed wist, wat die klanten er mee uitvoerden? Goed bezien, waren die boeren en Ooselman een troep lafbekken, die anderen de kastanjes uit het vuur lieten halen en zelf als bange wezels met d'r prooi in d'r hol weggroepen. Neen, zoo'n eerlooze lafbek wou hij niet zijn. Wasserbattel kon op 'm rekenen.

***

Zacht suisde de Zuid-Westenwind door de kruinen van 't groote Halderink-bosch vlak bij de Pruisische grens en de langzaam wegzinkende maan, even glurend tusschen twee zware wolkgevaarten, verzilverde voor 'n oogenblik de nauw wuivende boomtoppen en legde een bleek fantastisch licht op de akkers en weiden, op de bedriegelijke, drassige klunenvelden⁶⁾ en golvende heide. Hier en daar blonk een ster door 'n wolkenpleet en al voortgaande hulde zich alles al dichter in 't donkere nachtkleed. Nog even blikkerde een maanstreep gelijk 'n reep blinkend geelkoper boven den verren horizon en toen was 't alles duister. Middelwijk sliep, Heiderlo sliep en al de buurten en dorpen in den nabijen en verren omtrek sliepen.

In de boerenbehuizingen waren de laatste gloeiende haardkolen onder de asch gedekt om aldus „verzekerd“ bij 't aanbreken van 'n nieuwen dag weer te worden opgerakeld. De vlam van snuit en baklamp was gebluscht, en boer en knecht, vrouw en dienstbode hadden zich in de benuwde bedsteden neergevlid om uit te rusten van de vermoeienissen van den voorbijen dag. Daar droomden ze van hun vele zorgen en van de weinige geneugten, die 't leven hun bood.

Alleen in en om de groote schuur van Steg-

mans' molenhuis heerschte groote bedrijvigheid, al was 't dan ook, dat alle noodeloze luidruchtigheid en drukte angstvallig werd vermeden. Achter in de donkere ruimte wierp het snuitlampje, dat gewoonlijk het inwendige van de malerij moest verlichten, zijn vaag licht spookachtig op wat er lag opgestapeld en op de fluisterende gestalten, die er sluipend rondgingen, door een smalle deur binnenkwamen en weer vertrokken.

Middenin bij een kleine bascule stond de mulder. Hij woog en telde, hielp inpakken en opladen, noteerde, ontving en betaalde blanke zilverstukken en zoo nu en dan greep hij uit een klein kastje aan den wand een flesch met blank vocht en een glas en hij schonk en presenteerde. „Goed geluk!“ wenschte hij, als er een of meer, die bij elkaar hoorden, waren geholpen.

Stegmans' bijbedrijf was in vollen gang. 't Ging dien nacht drukker dan het vele nachten achtereen was geweest en de winst was groot. Niet alle weer en niet elke nachtelijke hemel werden geschikt geacht voor „t werk“ en 't was langer dan een week geleden sinds Stegmans' beste klanten hem uit z'n bed hadden geklopt.

„Still!“ gebod de mulder opeens een van z'n cliënteel, die op wat spoed om geholpen te worden aandrong. „Still!“ en hij wees met z'n duim over den schouder naar buiten.

Stegmans' geoeffende ooren hadden het dof gestamp van paardenpooten opgevangen. Hij liet zijn ongeduldigen klant alleen staan en sloop naar buiten. De weinigen, die nog wachtten om geholpen te worden, volgden hem.

Even later keerde Stegmans terug met Wasserbattel en nog vier, die deze spottend z'n „firmanten“ noemde, terug. Met één oogopslag had de mulder onder de laatsten Pors' Drikus herkend.

Haastig liep hij op hem toe en fluisterde hem in 't oor: „Voorzichtig zijn, hoor jongen! Loop, als er gevaar dreigt, al wat je kunt! Laat 't niet op schieten aankomen.

Pors' Drikus! Gooi je op den grond. Tusschen struiken of zoo iets. Kijk goed uit, jongen.....!“

Opeens voelde Stegmans zich stevig op den schouder tikken.

„Doe has den Knappe de lessen niet meer te leern“, beet Wasserbattel hem toe. „Allo, doe moeste oens wieter helfen. Wo has doe oenze waarn?“

„Daar“, wees de mulder naar een hoek van de loods. „'t Is alles afgepast en gewogen.“

Buttel gaf zijn bevelen.

't Viertal droeg pakken en zakken naar het donkere buiten en laadde ze op een langen, met 'n mager paard bespannen wagen, terzijde van de loods geplaatst.

Onderwijl hielp de mulder de enkelen nog, die op hun waren hadden moeten wachten en toen ging hij naar buiten om te zien, wat Wasserbattel dien nacht over de grens dacht te voeren, want Stegmans be-

greep, dat de geroutineerde smokkelaar het bij 'n enkelen wagen met verboden handelswaar niet zou laten. Buttel hield van een goede winst ineens.

De mulder had goed geoordeeld, want toen hij bij 't weinige licht, dat van den grauwen hemel zonk, alles goed had opgenomen, wist hij, dat Buttel met z'n handlangers dien nacht een goeden slag hoopte te slaan: een wagen vol tabak, koffie en nog enkele waardevolle artikelen en daarbij vier koeien en twee stevige paarden.

„Als dat maar goed gaat“, waagde Stegmans waarschuwend.

„Das geet good!“ beet Wasserbattel hem luider toe dan de mulder wel nuttig vond. „Ich wite wo de grenswacht sich verhalt. Haben sie nicht eine vrouwe, ha!?“ Die anderen wisten das nicht, ha, die stoemeligen!“

Toen draaide hij den mulder z'n breeden rug toe en gaf vier „firmanten“ de laatste instructies. Zelf zou hij voorop gaan langs den weg, dien hij ze reeds dagen van te voren had aangewezen: 'n weinig begaan pad dicht langs den veengrond achter de Haldersche bosschen. Ter misleiding van mogelijke grenswachters had Buttel zich een grooten zak met stroo op den rug gebonden. Zoodra hij werd aangehouden of onraad vreesde — maar Buttel had daarvoor niet de minste angst — zou hij door tweemaal als 'n nachtuil te schreeuwen, zijn volgelingen waarschuwen onmiddellijk halt te houden. Bij 'n derde schreeuw moesten ze terugkeeren. Was 't alles veilig, dan zou hij ze waarschuwen door 'n kort gekwaak als dat van de boomkikvorsch.

De tocht nam een aanvang.

Eerst verdween Wasserbattel in de duisternis van den nacht.

Even daarna volgden twee mannen met

¹⁾ Waterflesch, een scheldnaam.

²⁾ Beul, rakker, bankbreker.

³⁾ Ouders.

⁴⁾ Garçon, jongen.

⁵⁾ Bedoeld wordt de Fransch-Duitsche oorlog van 1870—1871.

⁶⁾ kluun = veen, 'n slechte soort turf.

⁷⁾ Wasserbattel bedoelde, dat hij door de vrouwen der Duitse grensbeambten de dienstregeling was te weten gekomen.

de vier koeien, vervolgens een man met den opgeladen wagen. Pors' Drikus was de laatste met de aaneengekoppelde paarden.

„Goed geluk, Pors' Drikus!” wenschte de mulder naar zijn gewoonte, maar zijn stem klonk dezen keer ongewoon teer en als de knaap den mulder bij daglicht had kunnen gadeslaan, zou hij bemerkt hebben, hoe onrustig hij was.

Langzaam schreed de kleine stoet, door korte afstanden van elkaar gescheiden, in de dikke duisternis voort.

Pors' Drikus sloot met zijn paarden de rij.

Zoo nu en dan klonk uit de verte het verwaagd gekwaak van een boomkikvorsch, een, twee, driemaal soms achter elkaar. Dan speelde er een glimlach om Pors' Drikus' mond. Maar als hij de zwaar ploffende stappen van zijn paarden hoorde, dan werd 't hem wat bang om het hart. Nog nooit was 't hem opgevallen, dat die dieren zoo'n geweld maakten met hun breede hoeven in den lossen zandbodem.

Nu en dan hield hij de dieren in, dat ze even stil stonden en dan hoorde hij voor zich het zacht knerpend en dof mokkend geluid van de wagenwielen, en een enkelen keer klonk een benuwd geloei door de stilte van den nacht.

„Hol den bek dichte, domme koel!” bromde Pors' Drikus, en hij bedacht hoe zoo'n enkel dier hem met al de anderen in groot gevaar kon brengen.

Nu Pors' Drikus daar zoo in de donkerde van den nacht op verboden wegen voortstropelde, soms glibberend en glijdend over den veenachtigen bodem, of zijn voeten stootend tegen ongeziene verhevenheden van klompen grond of boomwortels, kroop de angst langzaam aan al hooger over zijn hart.

„Niet bang zijn”, beet hij zichzelf toe. „Nog 'n twintig minuten en we zijn in veiligheid.” Maar hij wist, dat die laatste twintig minuten ook de gevaarvolste waren, omdat hij dan op Duitschen bodem was en daar loerde de grenswacht.

„Niet bang zijn. Niet bang zijn!” bemoeidigde hij zichzelf telkens en met vaste hand

hield hij het touw omkneld, waaraan hij de twee paarden met zich meevoerde. 't Leek of ze den weg kenden, zoo-gewillig en zeker stapten ze naast elkander voort.

Plots merkte hij, dat hij te dicht op den beladen wagen was aangedrongen.

„Help me even”, hoorde hij zich met gedempte stem toeroepen. „De weg is hier wat dras en m'n magere knol kan den kar niet meer voortkrijgen.”

Pors' Drikus voerde zijn twee paarden terzijde van den wagen.

„Als ik er een van deze twee voerspande”, stelde hij voor.

„Neen, neen”, sloeg de wagenvoerder af. „Dat zou Wasserbuttelt niet dulden. Zoo als hij 't geregeld heeft, zoo moet het gebeuren.”

Heel uit de verte klonk twee-driemaal het gekwaak van 'n boomkikvorsch.

„We moeten voortmaken”, zeide de wagenvoerder. „Buttel is ons al 'n heel eind voor, vast al de grens over.”

Met de eene hand de lijn van de paarden vasthoudend, wrong en duwde Pors' Drikus met de andere hand uit al zijn macht aan een der wagenwielen. 't Voertuig schoot los en de tocht kon weer worden voortgezet.

't Halderink-bosch, in de donkerde van den nacht 'n dreigend rotsgevaarte gelijk, lag nu achter hen. Links staken gedrochtelijke den- nen en witschemerende berken hun stammen naar de donkergrauwe lucht omhoog. Bij elken stap, dien Pors' Drikus deed, was 't hem of er uit de duisternis van den nacht

WIST U . . .

dat van de in 1930 in Ned.-Indië getelde Europeanen de helft of 120.000 personen tot een protestantschen godsdienst behoorden; dat een zesde gedeelte hiervan behoorde tot de Ned. Hervormden, een twintigste tot de Gereformeerden en een twintigste tot de Prot. Kerk in Indië; dat van de overige 43 secten, die de rest van deze helft vormen, er 5 waren met slechts één aanhanger?

DE TROONOPVOLGING in ALBANIË

LET kleine berg-landje Albanië, dat op den Balkan ligt tusschen Joego-Slavië, Griekenland en de Adriatische zee, wordt onder moeilijke politieke omstandigheden geregeerd door koning Zogoe I. Deze doet al het mogelijke om de bevolking, welke jarenlang onder de Turkische overheersching heeft geleden, te verheffen en het land te moderniseeren.

Koning Zogoe is vrijgezel. Dientengevolge heeft het vraagstuk der troonopvolging de belangstelling van iederen Albanees..... en van de regeeringen van Italië en Joego-Slavië. Want Albanië is een twist-appel voor deze beide landen. Beiden trachten zij den

Het eenige portret, dat van Prins Achmed aan de buitenwereld bekend is.

meesten invloed te verkrijgen met het oog op hun positie aan de Adriatische Zee.

Tegenwoordig heeft Mussolini den meesten invloed op koning Zogoe, nu de „guerilla” tegen Servië in den wereldoorlog nog niet vergeten is. Doch het is begrijpelijk, dat er desalniettemin volksgroepen zijn, die zich tegen Zogoe's Italiaansch-georiënteerde politiek verzetten. In de moeilijk toegankelijke bergen leven verscheidene, elkaar vijandige, politieke benden.

De — naar men zegt — heimelijk door Joego-Slavië gesteunde troepen wachten op den dag, dat koning Zogoe, die zich reeds om zijn gezondheid in acht moet nemen, zal komen te overlijden. Wie immers zal hem opvolgen? Een regeeringswisseling kan hun slechts te stade komen.

Dit alles weet koning Zogoe en daarom heeft hij thans de troonopvolging geregeld — althans indien de geruchten waarheid bevatten. Hij zou n.l. zijn 14-jarigen neef, prins Achmed, zoon van een zijner zusters, als zijn opvolger hebben aangewezen. Achmed, dien men echter nog geheel op den achtergrond houdt, wordt reeds geheel onder Zogoe's toezicht opgevoerd voor de taak, die hem is toegedacht. Op deze wijze hoopt Zogoe te kunnen bewerkstelligen, dat ook na zijn dood de vriendschap met het machtige Italië zal blijven bestendig.

Doch..... zullen de zaken hun loop nemen, zooals koning Zogoe het zich heeft voorgesteld? In den aan verrassingen rijken Balkan zijn reeds meer landsbestierders vanuit schuilhoeken vermoord, zijn reeds vaker tronen ten val gebracht.....

spookgestalten op 'm kwamen aanloopen.

Plots stond hij stil, toen hij achter een dicht boschje gekomen, de klunenvlakte voor zich zag. Keek hij goed? Was daar onraad? Dwaalden daar niet, nu hier, dan daar, blauwige en geelachtige lichtjes rond? Ze kwamen op, heel even, sprongen voort en achteruit, verdwenen om snel weer elders hun bevende tongetjes boven den soms zacht glinsterenden bodem uit te steken.

„Ezel, die je bent”, schold Pors' Drikus op zichzelf. „nou maak je je bang voor niets!” Moedig stapte hij weer voorwaarts, maar als die geheimzinnige, springende vuurtongetjes opeens in zijn dichte nabijheid zoo maar uit den grond opdoken en naar hem toehupten, dan zonk zijn moed toch weer een weinig weg, en eens hield hij met moeite 'n schreeuw van angst terug, toen hij plots als een menschelijke gedaante aan den rand van den weg zag staan.

Werktuiglijk hield hij zijn paarden in en wachtte tot dat vreemde wezen op 'm toe zou treden, hem een krachtig „halt” zou toedonderen. Maar de gestalte veroorde zich niet en 't bleef stil. Alleen uit de verte klonk het veiligheids belovende gekwaak. Daar waakte en spiedde Buttelt: de weg was dus zonder hindernis.

Toen trad Pors' Drikus naar voren, greep onverwacht naar de zwijgende gestalte daar voor hem, en hij sloeg z'n handen in de scherpe punten van 'n dichte jeneverbes-truik.

„Ezel, die je bent”, schold hij voor 'n tweeden keer, „die dingen ken je toch wel?”

Weer werd de tocht voortgezet. 't Was hem of langzamerhand alle vrees van 'm wegzonk, maar tegelijk voelde hij een vreemde moeheid over zich komen. Neen, dat kwam niet van het gestaag loopen, want wat was een half, een heel uur marcheeren voor zijn sterke, jonge beenen? 't Was de spanning van het ongewone, het gevaarlijke en avontuurlijke, dat de nachtelijke tocht medebracht.

(Slot volgt.)

Koning Zogoe I van Albanië.

DE DONKERE WEG II DOOR N. W. VAN DIEMEN DE JEL

Hij begon naar 't eind te verlangen. De grens moesten ze nu reeds over zijn, berekende hij.

Voor 'm uit op korten afstand doemde weer zoo'n dreigend rotsgevaarte uit de duisternis op. Dat moest een bosch zijn, een groot bosch, en achter 'dat bosch lagen de boerderijen van Wasserbuttels Deutsche vrienden.

Hoe verlangde Pors' Drikus daar te zijn. Dan waren ze de gevaarlijke strook door. Dan waren ze in veiligheid. Dan zou de spanning, de afmattende spanning, die zoo begon te knagen en te kwellen, wel wijken.

Plots sneed 'n schelle nachtuilen-schreeuw door de lucht. Toen nog een.

Werktuigelijk hield Pors' Drikus zijn paarden in en luisterde.

Voor hem was 't alles stil. De wagenwielen knerpten en nokten niet meer. Niets verried, dat er daar voor hem menschen en dieren leefden. Maar de nacht fluisterde met duizenden stemmen, schrikaan jagend, beangstigend, en Pors' Drikus voelde z'n hart in z'n keel kloppen. Wijd opende hij z'n oogen alsof hij met z'n blikken het duister wilde doorboren. Doch de nachtelijke sluier hield alles wat daarginds gebeurde, voor hem verborgen.

Het denken viel hem moeilijk. Hij deed toch wel goed met zoo maar stil te blijven staan? Zoo was het toch afgesproken met Wasserbuttel? Twee schreeuwen betekende toch halthouden? Ja, zoo was het. Hij moest dan maar blijven staan en wachten op wat komen zou. De seconden kropen voorbij als lange uren van groeienden angst. De spanning werd al grooter. Pors' Drikus voelde de hand, waarin hij het touw van de paarden geklemd hield, beven. Hij begon hoorbaar adem te halen, alsof hij hard geloopt had. O, dat wachten, dat wachten! 't Was nog ver-

schrikkelijker dan al het andere, dat Wasserbuttel hem bij z'n les had opgelezen. Men kon duizendmaal beter op de vlucht slaan, zich links of rechts uit de voeten maken. Verschrikkelijk, dat wachten, al maar wachten, zonder te weten, wat er gebeurt of gebeuren zal. Liever dan dit zou hij z'n sterke knuisten gebruikt hebben om de belagers, die hen daarginds den weg belemmerden, neer te slaan als 't niet anders kon. O, dat verschrikkelijk niets doen! En dat verschrikkelijk zwarte gordijn, dat over alles rondom hem hing. O, die vreeslijke onzekerheid. Schreeuwde de nachtuil nog maar één keer, dan kon hij tenminste wat doen, dan werd die moordende spanning verbroken, dan.....

Daar klonk opeens het geschreeuw, twee, drie keer, kort en dreigend.

„Terug”, gebod Pors' Drikus met gesmoorde stem, en hij sloeg z'n hand in den halster van een der paarden om ze beide vlug te doen wenden.

Toen was het of alles rondom hem begon te leven, of er plots levende wezens van vleesch en bloed als hij uit den grond waren komen opduiken.

Voor hem, waar de wagen met koopwaar moest zijn, hoorde hij geroep en geschreeuw. Verder af klonk Wasserbuttel's zware stem door den stillen nacht. De koeien leoiden, 't magere paard, dat nauwelijks kracht genoeg bezat om zijn vracht over den weg te sleepen, hinnikte als een strijdros.

„Terug”, gebod Pors' Drikus nog eens en 't gold nu de van-de-handsche van zijn twee paarden, want het dier trok en rukte al maar den anderen kant op. Opeens hoorde Pors' Drikus achter zich haastige voetstap-

pen naderen. Hij hoorde gepraat. 't Kwam recht op hem aan en toen schreeuwden twee stemmen tegelijk: „Halt! douane!”

Als 'n bliksemflits vloog het door z'n brein, dat Wasserbuttel's nachtelijke onderneming verraden moest zijn en dat hij met de anderen ingesloten was tusschen wie weet hoeveel grensbeambten.

Maar nu zou Pors' Drikus toonen, wie hij was. Vluchten, ja, dat zou hij, maar niet alleen. Wat hem toebetrouwd was, zou hij behouden.

Vlug als 'n gedachte slingerde hij zich op den rug van 't bij-de-handsche paard, greep het stevig bij de manen, stootte het met de hakken van z'n klompen in de flanken, drong het met den druk van zijn knieën van den weg af. 't Gaf 'n schok, want het tweede paard verzette zich halsstarrig. 't Schoot met 'n wilden sprong achteruit, de halster knapte door en Pors' Drikus snelde op den rug van het bij-de-handsche het klunenveld in.

„Halt, halt, sta!” klonk het weer achter hem. Maar hij stoorde er zich niet aan. Voort moest hij, voort!

Tusschen de gedrochtelijke wakelboschen⁸⁾ door, rakelings langs wanstaltige dennen, scheef hangende berken en ander struikgewas, hotste hij voort. De takken zwiepten hem in 't gelaat. Zwaar sloeg het paard z'n hoeven in den drassigen grond. De modder spoot hoog op. Telkens zonken de pooten dieper in den veenbodem. De gang vertraagde.

Pors' Drikus begreep, dat het gevaarlijk was dieper het moeras in te trekken. Hij hield zijn ros in, streelde het langs den heeten nek, fluisterde het zoete woorden toe, opdat 't toch maar goed stil zou staan.

Daar blonk schuin achter hem een vuurstraal in 't duister, er knalde een schot, toen nog een en op geen tien meter afstand siste een kogel door de lucht.

Pors' Drikus liet zich van zijn paard glijden en bemerkte opeens tot zijn schrik, dat hij tot over zijn knieën in 't moeras wegzonk.

Hij trachtte zich weer aan den nek van het paard op te trekken, maar 't dier, instinctmatig begrijpend, dat z'n leven gevaar liep, begon wild te rukken en te trekken, te keeren en te draaien om zich uit den dooddreigenden bodem los te woelen. Met elke poging zonk het dieper weg en Pors' Drikus, die nu allen steun verloor, zonk mee, hoe hij zich ook weerde.

Een ontzettende angst maakte zich van hem meester. Opeens herinnerde hij zich de griezelige verhalen, die hij als kind reeds had hooren vertellen over menschen, die van de begaانبare wegen gedwaald, in 't veen waren terechtgekomen en daar den schrikkelijken dood van versmoren hadden gevonden. Zou dat nu ook zijn lot zijn? Zou hij nu reeds moeten sterven? Nu reeds?

Hij dacht aan zijn vader, aan zijn moeder, aan z'n broertjes en zusjes, aan Hermiene, aan manken Wander, den scheper, die zeide niet

bang te zijn voor den dood. Hij zag weer de keuken van 't Porse, het oude Porse, zooals het er was voor Gijseman er aan was beginnen te breken, en een hevige verlangen naar de plaats, waar hij z'n kinderjaren had gesleten, kwam over hem. Hij zag zich weer onder den wijd vooruitstekenden boezem ⁹⁾ bij 't vlamrende haardvuur zitten, al maar kijkend naar de op- en neerdansende vlammen, nu geel, dan violet en dan opeens bloedrood en zich verliezend in 'n opwarrelende rookpluim, die al maar hooger en hooger steeg tot ze in 't donker van den wijden schoorsteen verdween, waar de wind soms gromde gelijk oude grootvader 't weleens deed.

Hij zag zich met de broertjes en zusjes weer aan den disch gezeten, en hij hoorde vaders stem weer, biddend of uit het Grootte Boek lezend met dien klank van diepen eerbied en onschokbaar vertrouwen, en hij zag weer z'n moeder, zijn arm afgesloofd moedertje, de oogen devoot gesloten en met 'n waas van heiligheid op het van zorg vermagerde gelaat; en hij voelde thans hoe die vader en die moeder ondanks al den druk, den onspoed en de vele levenszorgen, toch nog rijk en gelukkig waren met een schat, waarvan hij wel veel wist, maar dien hij toch niet bezat.

„O God“, kreet hij, „Red mij! Laat me niet sterven!“

Die schreeuw uit z'n benauwde ziel gaf 'm even rust. Hij hield zich stil, als wachtte hij op 'n onmiddellijke verhooring.

Van ginds, waar de veenweg al dieper 't Duitsche gebied in voerde, hoorde hij druk stemgeluid. Langzaam vervaagde het.

't Klonk al verder af. Hij begreep: dat waren de grenswachters, dat waren zijn makkers, Wasserbutteltel waarschijnlijk ook. 't Verhoogde zijn angst. Wie zou hem nu helpen? Wie?

Hij begon te roepen: „help, help!“ Maar 't was of z'n keel dicht geknepen werd. Z'n heesch geroep stierf weg tusschen de wakelboschen en veenstruiken en niemand hoorde hem. Sidderend van angst trachtte hij met z'n blikken de duisternis te doorboren, doch hij zag niet anders dan vlakbij wat wakels, die als gedrochtelijke wezens dreigend de wacht om hem hielden, en daar naast hem het paard, onbewogen, met den breeden buik hangend op 't moeras. Hij greep zich vast in de manen, maar de beweging deed 'm nog dieper zakken, langzaam dieper, al maar dieper.

De veenmodder reikte hem reeds tot boven de heupen. Hij had moeite zich rechtop te houden.

Opeens slaakte hij een kreet, een kreet van 'n onzegbaar groot geluk.

Zijn woelende voeten hadden plots steun gevonden. Ze hadden den vasten ondergrond bereikt. Verder verzakken was niet mogelijk meer.

Ha, dat hij zich toch ook zoo bang had gemaakt. Sukkel, die hij was. Stom, dat hij er niet aan gedacht had. 't Halderink-veen tot ver over de Duitsche grens was immers nergens dieper dan 'n voet of twee, drie. Hij was vast en zeker met z'n paard in een gat terecht gekomen, waar de een of andere Pruisische boer uit den omtrek „modde“ voor kluunbonken ¹⁰⁾ had gebaggerd. Dat

gat was vast en zeker in den loop van den tijd weer volgezogen met zwarten rommel. Geduld nu maar, geduld nu maar. Nu kwam alles nog wel in orde. Wachten zou hij, tot de morgenschemering den omtrek ging ver-

lichten. Dat kon op z'n hoogst nog maar een paar uur duren, en zoo lang zou hij zich wel staande weten te houden. Als 't paard nu maar geen kunsten begon. Als 't beest zich nu maar rustig hield, hem niet door 'n onverwachte, heftige beweging uit z'n evenwicht sloeg.

Met zenuwachtig bevende hand streek hij het ros lang den beenigen kop, klopte 't tegen den breeden nek, fluisterde het bemoedigende en kalmeerende woorden toe, en hij wachtte, wachtte.

Heel uit de verte hoorde hij nog even 'n korten schreeuw, 'n bevel, en toen was alles stil en Pors' Drikus hoorde nog alleen maar den nachtwind, die zacht in zijn ooren susde.

Toen opeens, hij wist zelf niet hoe en van waar, voelde hij zich door 'n moedig durven gegrepen.

Neen, hij zou niet wachten tot de morgen doorbrak. Nu, nu zou hij zich ontworstelen. Hij zou sterker zijn dan de dreiging rondom hem.

Met het paardentouw nog in de hand begon hij zich met inspanning van al z'n kracht door de brijachtige massa voort te wringen naar den kant, vanwaar hij gekomen was. 't Was geen loopen, geen gaan maar een moeilijk schuren van de voeten en de dijen door de dikke modder. Nergens om hem vond hij steun. 't Was alles week en onvast, 't zoog en borrelde en zwadderde. Alleen daar onder, waar z'n voeten waren, vond hij stevigheid. Langzaam schoof hij voort en elke handpalm kostte de volle spanning van zijn spieren. Maar hij vorderde, en hij rees langzaam boven het vlak van den veenpoel

op, want de vaste bodem daar onder z'n voeten liep op.

Opeens stiet hij tegen 'n steilte.

Ha, hier was de rand van den veenput. Hij wierp zich voorover, met borst en armen in de modderlaag daar voor hem. Ze was niet meer dan een handbreed dik. Een juichkreet schoot uit z'n borst. Hij wrong zich vooruit en toen, plots sprong hij op. Hij stond. Het bedrieglijke kluungat lag achter hem.

Op 't laatste oogenblik ontschoot hem nog de paardenlijn, doch hij wist ze weer machtig te worden en toen begon hij, voorzichtig rondplussend in de tot pap getrapte modderlaag, te trekken en „hort, hort, peerd!“ te roepen. Dat scheen het half versufte dier weer te bezielen.

't Stak den kop strak vooruit, hinnikte angstig, keerde zich langzaam in den modderkuil, wrong zich naar voren en schoot ten laatste radeloos van angst en worstelend voor z'n leven met 'n wilden sprong uit den kolk hoog op den kant.

Daar stond het, sidderend nog van den doorgestanen schrik.

„Ha zoo!“ prees Pors' Drikus vergeenoegd. „Da hef wij netkes klaor 'espueld menneke. Wij droop van de smeerige modde, maar da's nimmendal. Wy gaon noo nao hoës. Kum dan maor, menneke, kum dan maor!“

Voorzichtig leidde hij 't dier over den drassen grond, tot hij vaster bodem onder de voeten had. Toen verhaastte hij zijn stap, nu en dan even stilstaand om zich te overtuigen, dat hij den goeden weg naar de Hollandsche grens en naar 't molenhuis had.

Langzaam dreef een schemerig licht langs den donkeren hemel boven hem. De weg klaarde wat op. De wakels en gedrochtelijke dennen verloren al voortgaande hun spookachtigheid en toen Pors' Drikus ten laatste, op den rug van het paard gezeten, bij de loods van Stegmans halt hield, trilden de eerste stralen van den nieuwen dag over het nog droomende Heiderlo.

„Was?“ hoorde hij opeens, toen hij zich van den rug van het paard liet glijden. „Was, bis doe daor? En ok nog 'n peerd? Das ist jao skoon, kaarsoon.“

Een stevige klap op Pors' Drikus natten schouder moest de vreugd van 't onverwacht weerzien kracht bijzetten.

„Wasserbutteltel“, zei Pors' Drikus half op vragenden toon.

„Jao, kewies, Wasserbutteltel“, riep de Pruis vroolijk uit. „Die büttels ¹¹⁾ kost den Butteltel ¹²⁾ nicht bij den krage kriegen en ow jao auch nicht! Good gedaon, good gedaon, kaarsoon!“

Haastig kwam er een over de molenbrug stappen.

Pors' Drikus schrok er even van. De doorgestane angst werkte nog in 'm na. Maar toen hij in 't schemerig licht Stegmans herkende, was hij spoedig zichzelf weer.

Een groote trots voer in hem, toen hij vernam, dat alles en allen in handen van de grenswacht waren gevallen en dat hij en

⁸⁾ Jeneverbesstruik.

⁹⁾ Hooge, breede schoorsteenmantel.

¹⁰⁾ Turf.

¹¹⁾ Bankbrekers, rakkers, beulen.

¹²⁾ Fleisch.

GROOTE GEBEURTENISSEN.....

(Tijdens de feesten ter gelegenheid van den 63sten verjaardag van het Duitsche Rijk.)

Wasserbuttelt alleen waren ontsnapt. Toen begon hij te vertellen, hoe groot het gevaar was geweest, waarin hij had verkeerd, en hoe manmoedig hij zich had gedragen, hoe hij had gekampt en geworsteld. Maar van zijn noodkreet tot den Almachtige zweeg hij. Was het niet om trotsch te zijn wat hij deed? Hij alleen had van de handelswaar nog wat weten te redden. Daarin overtrof hij zelfs den grooten Wasserbuttelt. En dat zei heel wat.

* * *

Eer de zon een paar maal over Heiderlo was opgegaan, wist klein en groot in de buurtschap wat koene knaap die Pors' Drikus was. Maar Harm Leersink voelde een onzegbaar verdriet in zijn moede hart, want z'n oudste jongen, de zoon op wien hij steeds zoo hooftoerig was geweest, wilde naar zijn vaderlijk vermaan niet hooren. Wat kon hij thans meer doen dan bidden voor hem, als voor een dwalend lam, dat onwillig was naar de stem van den Goeden Herder te luisteren?

De buurt bewonderde den knaap, prees hem in z'n aangezicht.

't Verhardde zijn hart.

Wat konden hem vader's en moeder's ouderwetsche begrippen schelen? Ze brachten 'n mensch geen stap vooruit in de wereld. En Hermien en de Beuserinks, ze zouden eens zien wat hij waard was.

* * *

Twee dagen later trok Pors' Drikus voor de tweede maal onder leiding van Wasserbuttelt de grens over.

Toen had hij „goed geluk”. Vijftien Rijnlantsche thalers was zijn winst en mulder Stegmans stopte ze voor den knaap in 'n lade van zijn eikenhouten kabinet en noteerde: Spaarpot van Drikus Leersink.

8 Juli 1889. — 15 thalers. Rijnl.

De donkere weg was voor goed gekozen. (Fragment uit „Pors' Drikus”, eerste deel, het binnenkort verschijnende nieuwe boek van N. W. van Diemen de Jel.)

Van Patras en van een scheepje

DOOR

JOH. H. DOORN

(Vervolg van pag. 217.)

vruchten. Doch was het bij deze zuiver vegetarische lading nu nog maar gebleven, wellicht dat dan het bazige baasje veel onaangenaams zou zijn bespaard gebleven.

Maar bovenop, in haar volle bewustzijn van haar daazijn, troonde zijn vrouw. Of zij daar zat om het wankele gevalletje in evenwicht te houden, of wel om de genietingen van een dergelijk zeereisje voor haar man nog genotvoller te maken — wie zal het zeggen? In ieder geval: zij zat daar. Ieder kon het zien, ieder mocht het zien, en ieder zag het.

Van tijd tot tijd schreeuwde ze schrille geluidjes naar de golven of smeet haar beter ik, in overmoedige dartzelheid, wat noten op diens bol. Dan lachte hij een zuurzoet grijnsje van gemelijke toegevendheid en deed verwoede rukjes om het wankele gevalletje weer eenige streepjes dichter bij het einddoel te doen geraken.

Vanaf de „Vesta” keken wij met buitengewone belangstelling het langzaam naderende gevalletje aan. Inwendig beelden wij allen van spanning, uitwendig van de kou. Tot eindelijk het langverwachte en langgehoopte dan gebeurde.

Het magere baasje had juist een nijldigen ruk aan de eene roeispaan van het krakende bootje gegeven, wellicht als gevolg van de zooveelste noot, die met pijnlijke juistheid z'n schedel beroerde, toen een groote golf als een vroolijke bengel kwam aanstormen. Met vrouwelijke vindingrijkheid wist de noten-gooiende bevalligheid-van-bovenop nog juist den verkeerden kant te vinden om het in doodsangst springende scheepje in evenwicht te houden. Onder het uitstooten van korte gillende kreetjes en snerpemde verwijtjes, kapsijde het booswichtige bootje en spartelden zakken, baasje en baasjesvrouw weldra in het koude water!

Van alle zijden schoten bootjes toe om nog te redden wat te redden viel. Met veel moeite en bezwaren werd tenslotte ook de dikke dame ergens bij een collega-notevaarder aan boord geheschen. Doch nauwelijks kwam zij hier van aangezicht tot aangezicht met haar dierbaren wederhelft te staan, of een bloedroode golf van verontwaardiging stroomde haar naar de kaken. Met één machtigen pas was zij binnen zijn bereik gekomen en met een zwiertigen zwaai van haar heerlijksten worstachtigen arm, ontplofte ergens bij manliefs oor iets, dat het midden hield tusschen een zich vergissende molenwiek en den bekenden paardenhoef van Rijntje, den Vos.....

Het arme bootje is gezonken. De wormen uit zijn plankjes zijn nu wellicht dood.

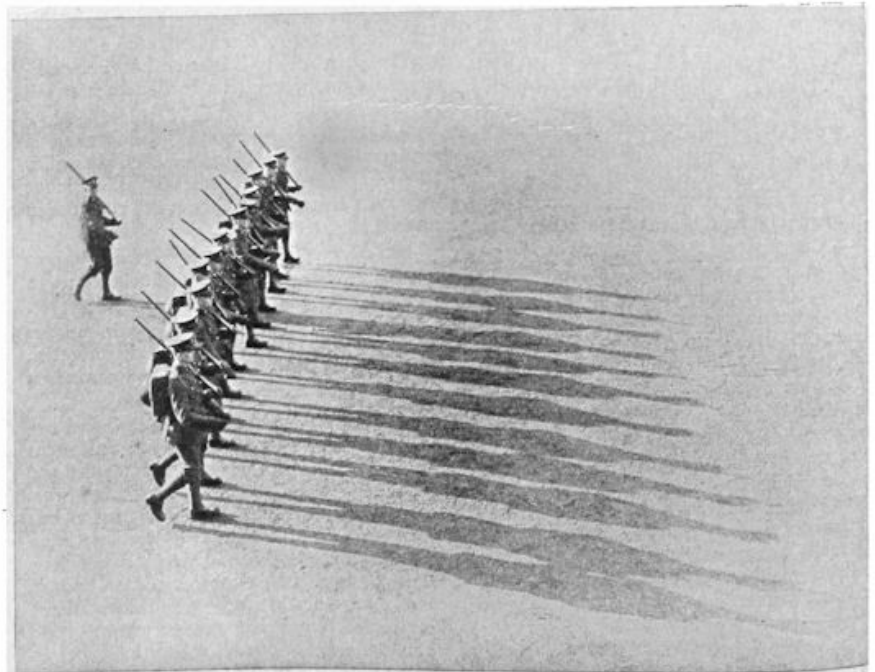
Wist U...

dat op 1 Jan. j.l. het aantal vacante predikantsplaatsen in de Ned. Herv. Kerk 321 bedroeg en in de Geref. Kerk 108;

dat in 1933 door de Geref. Kerk 29 candidaten tot de bediening des Woords werden toegelaten, door de Ned. Herv. Kerk 38;

dat in hetzelfde jaar 27 Geref. en 18 Ned. Herv. predikanten emeritaat verkregen;

dat in 1933 11 predikanten en emeriti der Ned. Herv. Kerk en 16 der Geref. Kerk zijn overleden?

..... WERPEN HUN SCHADUWEN VOORUIT.....?

(Het East Surrey-regiment exercceert.)